

DEDIKÁCIE A BÁSNE JAKUBA JAKOBEA K MECENÁŠOM A SPOLUDUCHOVNÝM¹ JAKUB JACOBEOUS'S DEDICATIONS AND POEMS TO PATRONS AND PRIESTS

Ingrid Papp

Abstract

After the Battle of White Mountain, Jakub Jacobeus arrived in Trenčín in 1624, where he was received by Gašpar Ilešházi. The Czech pastor dedicated his first work printed outside the Czech Kingdom, *Idaea mutationum Bohemoevangelicarum ecclesiarum in florentissimo regno Bohemiae*, to Ilešházi. Jacobeus had hoped for a position as a pastor but was not hired on the Ilešházi estates. He therefore continued his journey to the estate of Juraj I Rákoci in Kučín in Zemplín County, where he was a pastor in 1626 and 1627. He served in the same position in Sol' from 1627 to 1629. Jacobeus dedicated his works written in the Kingdom of Hungary to his supporters, Gašpar Ilešházi and Ju-

raj I Rákoci. In his occasional collection of Latin poems, *Otii vernalis anni M.DC. XXVII. Aegrisomnia*, printed in 1627 in Košice, the poems are addressed to Juraj I Rákoci and his fellow pastors in Zemplín County, whom he met while holding office there. In the last period of his life, he held town offices at Prešov, where he established good relations with the urban intellectuals living in the city. In the study, I present the relations Jacobeus established with his Czech exile companions and the intellectuals of Lower and Upper Hungary, considering his works published in the Kingdom of Hungary.

Keywords: Jakub Jacobeus, supporters, fellow pastors, John Amos Comenius, refugees, dedication, patronage

¹ Štúdia je výstupom grantového projektu *János Bolyai Research Scholarship of the Hungarian Academy of Sciences* a vznikla vďaka podpore výskumných skupín MTA – BTK *humanistické kánony a identity*.

Abstrakt

Jakub Jakobeus po bitke na Bielej hore prišiel v roku 1624 do Trenčína, kde ho prijal Gašpar Ilešházi, a tak svoje prvé dielo vydané mimo Českého kráľovstva s názvom *Idaea mutationum Bohemico-evangelicarum ecclesiarum in florentissimo regno Bohemiae* dedikoval práve jemu. Jakobeus dúfal, že ho prijmu za kňaza na panstvo Ilešházioucov, no jeho túžby zostali nenaplnené. Preto pokračoval vo svojej ceste na panstvo Juraja I. Rákociho do zemplínskeho Kučína, kde pracoval ako duchovný v rokoch 1626 – 1627 a potom v rokoch 1627 – 1629 ako kazateľ v Soli. Jakobeus viaceré svoje diela napísané v Uhorskom kráľovstve venoval mecenášom Gašparovi Ilešházimu a Jurajovi I. Rákocimu. Latinské básnické dielo vytlačené v Košiciach v roku 1627 s názvom *Otii vernalis anni M.DC.XXVII. Aegrisomnia* obsahuje básne adresované Jurajovi I. Rákocimu a zemplínskym spoluduchovným, s ktorými sa zoznámil počas výkonu funkcie kňaza. Jakobeus v poslednej etape svojho života plnil úlohy týkajúce sa mesta Prešov, kde si vytvoril dobré vzťahy s meštianskou inteligenciou. V štúdií poukazujeme na základe jeho vydaných diel na vzťahy medzi Jakobeom a mecenášmi a Jakobeom a jeho spoluduchovnými.

Kľúčové slová: Jakub Jakobeus, mecenáš, spoluduchovní, Jan Amos Komenský, exil, dedikácia, patronát

Jakub Jakobeus, pôvodom z Čiech, disponoval českým kultúrnym zázemím a sieťou spoločenských väzieb. Do Uhorského kráľovstva prišiel v období po bitke na Bielej hore, v čase náboženského prenasledovania a udržiaval kontakty s českými exulantmi a zároveň nadväzoval nové vzťahy s miestnou protestantskou intelektuálnou vrstvou.² Spočiatku veril v podporu najvýznamnejších šľachtických rodov patriacich k uhorským protestantom (Ilešházi a Rákoci), a preto sa snažil nadväzovať kontakty s ľuďmi z ich okolia. Následne zastával funkcie v úradoch spojených s mestom Prešov, kde si vytváral dobré vzťahy s občianskou intelektuálnou vrstvou. V štúdiu predstavíme Jakobeovu sieť spoločenských väzieb s českými exulantmi a s intelektuálmi z Horného a Dolného Uhorska, a to na základe jeho diel vydaných v Uhorskom kráľovstve.

Svoje prvé dielo vydané mimo Čiech s názvom *Idaea mutationum Bohemo-evangelicarum ecclesiarum in florentissimo regno Bohemiae*³ venoval Gašparovi Ilešháziemu. Táto práca o minulej i súčasnej histórii evanjelickej cirkvi v českých krajinách vyšla v Amsterdame koncom roka 1624 a zároveň bola jeho prvou prácou, ktorá sa venovaním viazala na Horné Uhorsko. Tento propagandistický a reprezentatívny spis českej emigrácie vznikol s cieľom poukázať na mučeníctvo českého národa pre jeho vieru a naznačiť, že nové prenasledovania sú pokračovaním tohto procesu. Jakobeus do práce vložil všetko svoje sklamanie a horkosť, ktoré pociťoval v dôsledku zmarenia šance na vykonávanie kňazského povolania. Bielohorská prehra a následné udalosti znemožnili mladému pražskému kňazovi, plnému nádejí, podobnú kariéru, akú mali jeho predkovia. Svoj hnev nasmeroval proti hlave katolíckej cirkvi, pápežovi, najradikálnejšiemu rádu proti-reformácie – jezuitom a viacerým panovníkom habsburského rodu.

Na titulnej strane publikácie sa predstavuje ako bývalý kňaz Kostola svätého Michala v pražskom Novom Meste, ktorý sa v čase vzniku publikácie označuje za „Božieho utečenca“.

Vo venovaní anonymne oslovuje Gašpara Ilešháziho, hlavného župana Trenčianskej a Liptovskej župy, odôvodňujúc svoju smelosť tým, že správy o grófovej zapálenosti pre evanjelickú vieru prenikli až do Českého kráľovstva a jeho podpora prenasledovaných kazateľov bola všeobecne známa. To, že rodina Ilešháziouvcov bola v Čechách známa, sa zakladalo už na činnosti Štefana Ilešháziho,⁴ ktorý utiekol po svojom súdnom procese pre velezradu v roku 1603 do Poľska a udržiaval kontakt s viacerými moravskými šľachticmi, medzi nimi aj s Karlom starším zo Žerotína. Následne bol Ilešházi zvolený za palatína Uhorského kráľovstva a zostal oddaný protestantským záležitostiam. Pria-

² MINÁRIK, Jozef. Život a dielo Jakuba Jakobeu (okolo r. 1591 – 1645). In: MINÁRIK, Jozef, ed. *Jakub Jakobeus (okolo r. 1591 – 1645): Výber z diela*. Bratislava: Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1963, s. 7 – 172, 28; MINÁRIK, Jozef. Život a dielo Jakuba Jakobeu. In: OTČENÁŠ, Michal a Peter KÓNYA, eds. *Jakub Jakobeus: Život, dielo a doba. Zborník príspevkov zo seminára venovaného 400. výročiu narodenia Jakuba Jakobeu, ktorý sa konal v Prešove 5. decembra 1991*. Prešov: Katedra dejín a archívniectva Filozofickej fakulty Univerzity Pavla Jozefa Šafárika, 1993, s. 3 – 12.

³ WIX, Györgyné. *Régi magyarországi szerzők (RMSz)*. Vol. 1, *A kezdetektől 1700-ig*. VÁSÁRHELYI, Judit P., ed. Budapest: OSZK, 2008, s. 379.

⁴ ÖTVÖS, Péter. *Pálffy Kata leveleskönyve: Iratok Illésházy István bujdosásának történetéhez 1602 – 1606*. Adattár 30. Szeged: Scriptum Kft., 1991, s. 7 – 74; ÖTVÖS, Péter. *Az otthon elhagyása, félelem és reménység: „Elég nehéz, hogy egyedül vagyok”*. Kulturális örökség. Budapest – Eger: Kossuth Kiadó – Eszterházy Károly Egyetem – MTA Könyvtár és Információs Központ, 2021.

mym dedičom Štefana Ilešháziho bol jeho synovec Gašpar Ilešházi, ktorý pokračoval v začatom úsilí svojho strýka a podporoval viacerých českých exulantov.

Z Jakobeovho vyjadrenia sa dozvedáme, že evanjelický biskup z Bytče Ján Hadik,⁵ narodený v Hornom Uhorsku, sa osobne angažoval počas neprítomnosti Gašpara Ilešháziho u jeho manželky Heleny Turzovej, aby ho zamestnali ako kňaza na niektorom z rodinných majetkov. Biskup možno poznal život a pôsobenie Jakobeu v Prahe, preto ho mohol odporučiť najvyššiemu predstaviteľovi Trenčianskej a Liptovskej župy. Z Jakobeovho rozprávania tiež vieme, že už počas pôsobenia v Uhorsku sa spoznal s duchovnými pôsobiacimi na majetkoch rodiny Ilešháziovcov – s predmierskym kňazom Tomášom Franciscim a so žilinským kňazom Michalom Crispinusom. Okrem týchto dvoch dolnouhorských kazateľov dôrazne vyzdvihuje aj duchovných, ktorí ušli z Moravy a ktorých rodina Ilešháziovcov zamestnávala. Patrili k nim Rochocius z Maďarského Brodu (Uherský Brod, Česko), Adam Wolfius Benešovský pôvodom z Polnej (Polná, Česko) a Melichar Vereš pochádzajúci z Nemeckého Brodu (dnes Havlíčkův Brod, Česko). Je zrejmé, že Jakobeus chcel po príchode do Uhorska vstúpiť do služby rodiny Ilešháziovcov. Preto nadviazal kontakt s viacerými svojimi súputníkmi a kňazmi z Horného Uhorska, aby sa prostredníctvom nich mohol ľahšie začleniť tak do luteránskej cirkvi, ako aj do intelektuálnej vrstvy okolo grófa. Gašpar Ilešházi mu však miesto kazateľa nezabezpečil.

Následne pokračoval vo svojej ceste na majetok Juraja I. Rákociho do zemplínskeho Kučina, kde v rokoch 1626 – 1627 vykonával kňazskú službu; neskôr, v rokoch 1627 – 1629 pôsobil ako kazateľ v Soli. Počas kňazskej služby si Jakobeus vybudoval dobré vzťahy s intelektuálnou a kňazskou vrstvou okolo rodiny Rákociovcov. Dôkazom je osemlistová zbierka príležitostných básní *Otii vernalis anni M.DC.XXVII. Aegrisomnia*, vydaná v roku 1627 v Košiciach.⁶ Prozaickú dedikáciu zbierky básní venoval Jurajovi I. Rákocimu a Ondrejovi Kápiimu, ktorí boli mecénmi protestantských cirkví. Po tom, čo rodina Ilešháziovcov neprijala Jakobeu pod svoj patronát, prijal ho na svojich zemplínskych majetkoch Juraj I. Rákoci, ktorý mu zabezpečil aj miesto duchovného. Pre Rákociho, ktorý bol prívržencom reformovaného vierovyznania a prikláňal sa k Betlenovi, bol kritický postoj exulanta k Habsburgovcom pravdepodobne oveľa prijateľnejší ako pre Gašpara Ilešháziho. Ambiciózny Rákoci sa vyznačoval už pred svojím zvolením za sedmohradské knieža výrazným kultúrnym profilom, vďaka ktorému vznikli aj preklady Györgya Salánkiho alebo Andrása Prágaiho.⁷ Zbierka príležitostných básní vznikla paralelne s nimi, dva roky pred smrťou Gábora Betlena (1629) a tri roky pred snomom v Segesvári (1630), kde zvolili Rákociho za sedmohradské knieža. Ondrej Kápi bol šľachtic patriaci k blízkemu okruhu Rákociovcov. Peter Alvinci ho vo venovaní vo svojich kázňach vydaných v roku 1632 nazval „mocným členom vnútor-

⁵ PAPP, Ingrid. *Biblikus cseh nyelvű gyászbeszédek a 17. századi Magyarországon: A nyomtatott korpusz bemutatása és irodalomtörténeti vizsgálata*. Historia litteraria 34. Budapest: Universitas Könyvkiadó, 2018, s. 75 – 79.

⁶ Dokumenty uhorského pôvodu vytlačené do roku 1670 identifikujú čísla položiek novej národnej maďarskej bibliografie: *Régi magyarországi nyomtatványok, I – IV: 1473 – 1685*. Budapest: Akadémiai Kiadó, 1971 – 2023, ďalej: RMNy, č. 1389.

⁷ KLANICZAY, Tibor. *Pallas magyar ivadéka*. Budapest: Szépirodalmi Könyvkiadó, 1985, s. 129 – 137.

ného kruhu radcov sedmohradského kniežaťa, hlavným županom Kolozsvárskej župy a hlavným prenajímateľom Sedmohradska“.⁸

Jakobeus v prvej básni svojej zbierky vyjadruje vďaku za zachovanie Rákociho dvora v Sárospataku. V tejto básni oslovuje Gábora Betlena ako panovníka, ktorý Uhorskému kráľovstvu môže priniesť vytúžený mier. Druhá báseň bola napísaná pri príležitosti Rákociho narodenín, tretia na počesť Ondreja Kápiho. Zbierka dokazuje, že počas vykonávania služby v Zemplínskej župe sa Jakobeus zoznámil s tamojšími protestantskými kňazmi. Ďalšie básne sú venované jeho druhom – duchovným. Štvrtú a piatu báseň napísal na počesť Gergelya Váciho, kazateľa zo Sečoviec, ktorý bol episkopom Zemplínskej diecézy v rokoch 1623 – 1629. Jakobeus napísal básne pre viacerých duchovných zo Sárospataku. Šiesta báseň je adresovaná kalvinistickému duchovnému Mihályovi Súrиму (Orvos), ktorý ukončil základné vzdelanie v Debrecíne, bol spolužiakom Alberta Molnára Szenciho a v tom čase slúžil ako hlavný kňaz už jeden a pol desaťročia. Ďalším takým kňazom bol dvorný kazateľ Juraja I. Rákociho István Papp Tolnai, ktorý zastával túto funkciu od roku 1626. Papp Tolnai ukončil svoje štúdiá v Marburgu a Heidelbergu. Zaujímala ho aj situácia českých protestantských utečencov; v roku 1632 vydali v Alba Iulii jeho preklad *Az witebergai academianak az evangelika religio-ert szam ki-vetést szenvedő csehökhez és morvaiakhoz küldet vigasztalása*,⁹ ktorého latinský originál z roku 1625 mohol prediskutovať aj s Jakobeom. Nasledovala báseň adresovaná druhému kňazovi dvora Istvánovi Károlyi Ketüovi, ktorý študoval tiež v Heidelbergu. V danej zbierke možno nájsť ešte jednu báseň na počesť heidelberského duchovného zo Sárospataku Györgya Jacobidesa Bakaiho. Nasledujúcu báseň venoval Benedekovi Bodorovi, ktorého spomína ako svojho podporovateľa. Po nej nasleduje báseň s názvom *De praelio Pragensi anno 1620 auro et proditione perditio...*, v ktorej Jakobeus so svojou typickou ostrosťou vyjadruje názor na zradu protestantských záujmov, ale aj na cisárske vojsko, ktoré pošliapalo Česko.

Zoznam oslovených uzatvára báseň napísaná užhorodskému konseniorovi, inak neznámemu Zachariášovi z Dubice. Je pozoruhodné, že Jakobeus, zotrúvajúci na luteránskych zásadách a pokračujúci vo svojej praxi v jednohlasne luteránskom Prešove, si dokázal vybudovať také hlboké vzťahy s kalvinistickou duchovnou vrstvou inteligencie, predovšetkým s členmi heidelberskej generácie.

Vo svetle dôsledne presadzovaných politických názorov a meniacich sa sietí kontaktov nie je prekvapujúce, že v roku 1630 už knižná cenzúra otvorene vystupuje voči Jakobeovi. Z jeho diela s názvom *Carmen congratulatorium*,¹⁰ vydaného v Košiciach, sa nezachoval ani jeden exemplár, a tak tento text nie je známy. Zo zápisnice z 2. novembra 1630 z Košíc sa však dozvedáme, že bol napísaný ako gratulácia Jurajovi I. Rákocimu. Tlač sa dostala aj k palatínovi Mikulášovi I. Esterházim, ktorý ju považoval za urážku namierenú proti viedenskému panovníkovi a prikázal uväzniť vinníka až do konečného rozhodnutia panovníka.

Obdobie Jakobeovho života v Prešove sa spája s jeho dielami vydanými po roku 1630. Medzi rokmi 1630 – 1637 pôsobil ako učiteľ, neskôr, v rokoch 1637 – 1639, sa stal

⁸ RMNy, č. 1535.

⁹ RMNy, č. 1534.

¹⁰ RMNy, č. 1472.

rektorom školy. Od roku 1639 až do svojej smrti v septembri 1645 pôsobil ako duchovný miestnej evanjelickej cirkvi.

Dielo – historické zhrnutie, ktoré napísal počas svojho prvého pôsobenia v Prešove – bolo vytlačené v roku 1642 a nieslo názov *Viva gentis Slavonicae delineatio*, sa stratilo. Zachovala sa však latinská báseň *Gentis Slavonicae lacrumae*. Táto časť sa začína vnútorným titulom bez impressa; na jeho zadnej strane je napísané venovanie mecénom Mikulášovi Záborskému, Martinovi Fejérpatakymu a Martinovi Rotaridovi. Na konci diela nájdeme tri pochvalné básne. Autorom prvej je rektor prešovskej školy Samuel Dürner, autorom druhej je autorov syn Mikuláš Jakobeus a autorom tretej Andrej Cudelinus Plnický, ktorý bol slovenským kantorom.

V tom istom roku vyšla aj ďalšia Jakobeova príležitostná tlač s názvom *Anamnis, to jest: Věčná a neumírající paměť založení domu božího národu Uherskému*,¹¹ ktorá vznikla pri príležitosti založenia (položenia základových kameňov) maďarského kostola v Prešove. Svoje dielo venoval kazateľovi evanjelickej cirkvi v meste Martinovi Madarászovi, senátorom Jánosovi Szörösovi, Jakabovi Quaestorovi a Péterovi Ötvösovi a nakoniec aj Györgyovi a Gergelyovi Szikszaiovcom. Je známe, že Jakobeus mal dobré vzťahy so svojím kazateľským kolegom Martinom Madarászom. V tomto duchu bola pripravená Jakobeova kázeň pri založení kostola. Z uvedeného vyplýva, že Jakobeus v poslednej etape svojho života plnil úlohy týkajúce sa mesta Prešov, kde si vytvoril dobré vzťahy s meštianskou inteligenciou.

V tejto štúdii chceme poukázať ešte na jednu nepriamu súvislosť. Len veľmi málo chýbalo k tomu, aby sa Jakobeus aj osobne stretol s najznámejším moravským emigrantom Uhorského kráľovstva s Jánom Amosom Komenským.¹² Jakobeov podporovateľ Juraj I. Rákoci v čase príchodu Komenského do Uhorska v roku 1650 už nežil. Na dvore Komenského mecénov Sárospataku (v Blatnom Potoku), vdovy Zuzany Lorántfiovej a Žigmunda Rákociho, sa navyše už nenachádzala generácia kazateľov, s ktorými mal Jakobeus blízke kontakty; Mihály Sári Orvos zomrel v roku 1633, István Tolnai Papp v roku 1642, István Károlyi Ketü sa dostal do Alba Iulie a miesto a čas úmrtia Gergelya Bakaiho nie sú známe.

Jedna z kľúčových postáv pri získaní Komenského, svetský správca potockej školy a správca majetku Ondrej Klobušický, býval už dlhší čas v Prešove, kde ho Komenský viackrát navštívil. Nemáme dôvod na to, aby sme predpokladali osobné stretnutie Jakobeu s Komenským, napriek tomu však nachádzame medzi nimi zarážajúce množstvo paralel a analógií. V podstate boli vrstovníci, bol medzi nimi rozdiel iba jedného roka. Jakobeus sa integroval do kruhu pražského utrakvistického intelektuálneho prostredia, zatiaľ čo Komenský patril k vplyvnému náboženskému a kultúrnemu hnutiu Českého kráľovstva – Jednote bratskej. S jej podporou navštevoval nemecké kalvinistické univerzity (Herborn, Heidelberg), kým Jakobeus ostal *domidoctusom* (domácim učencom),

¹¹ RMNy, č. 1938.

¹² URBÁNKOVÁ, Emma. *Soupis děl J. A. Komenského v československých knihovnách, archivech a museích*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1959; HORVÁTH, Pavel. Novšie údaje o pobyte českej pobelohorskej emigrácie v Trenčíne a na okolí. In: ŠIŠMIŠ, Milan, ed. *Trenčín: Remeslá, tlačiarne, architektúra*. Bratislava: Vydavateľstvo Alfa, 1985, s. 164 – 184; PAPP, Ingrid. A Praxis pietatis cseh nyelvű fordítása. In: *Irodalomtörténeti Közlemények*. 2019, vol. 123, s. 621 – 638; PAPP, Ingrid. Johannes Amos Comenius. In: GAZDA, István, Emese ASZTALOS, Andrea PARÁDI, Petra TÖRÖK a Miklós VERES, eds. *Nemzeti évfordulóink 2020*. Budapest: Petőfi Irodalmi Múzeum, 2020, s. 65.

ktorý sa nevzdelával mimo Českého kráľovstva. Po porážke na Bielej hore sa obidvaja stali neželanými osobami vo svojej vlasti. Jakobeova kariéra pokračovala v luteránskom prostredí, Komenského v puritánskej politickej konjunktúre. Jakobeus ušiel do luteránskeho Saska a neskôr sa usadil a pôsobil ako kazateľ na majetkoch protestantských veľmožov. Komenský sa presťahoval do poľského Leszna, kde ho zvolili českí bratia za biskupa ich emigrantských komunít.

Podľa Jakobeovej interpretácie dejín mal nevinný český národ trpieť pre svoju vernosť k pravej viere. Komenský sa domnieval, že vyvolený český národ si na základe svojich hriechov zaslúži Boží trest, ale po neúnavnom pokání môže očakávať napravenie svojej situácie. Preto sa snažil svojou apokalypticky ladenou zahraničnou politikou získať na stranu obhajujúcu oslobodenie Čiech Olivera Cromwella, švédskeho kráľa Karola X. Gustáva a sedmohradské knieža Juraja II. Rákociho. Nakoniec Jakobeus zvolili za luteránskeho duchovného mesta Prešov. Komenský učil v rokoch 1650 – 1654 v Sárospataku. Svoje posledné roky trávil v nábožensky rozmanitom Amsterdame, tam, kde o štyri desaťročia skôr vyšlo prvé Jakobeovo historické dielo v latinčine. Z uvedených údajov vyplýva, že ich životné cesty majú veľa spoločných črt, no kým Jakobeus potenciál sa naplno rozvinul v rámci luteránskej cirkvi, Komenský sa dokázal realizovať v rámci kalvínskej cirkvi.

Ich záujmy boli tiež podobné, keďže Komenského zaujímali aj dejiny perzekúcie českej cirkvi. Tú veľmi podobne opísal vo svojom diele s názvom *Historia persecutionum Ecclesiae Bohemicae*, ktoré vyšlo v roku 1647, po vydaní Jakobeovho spisu. Komenský vo svojej práci podrobne prezentuje históriu českej cirkvi od roku 894 až po obdobie, v ktorom tvoril, pričom kládol veľký dôraz na udalosti z dejín Moravy. Svoje rozprávanie začína konverziou českého kniežata Bořivoja na kresťanstvo, v podrobnostiach sa však odlišuje od Jakobeovho podania. Následkom prijatia kresťanstva nastali rozbroje tak v rodine kniežata, ako aj medzi ľudom, čo vyústilo až do prenasledovania kresťanov. Obidve historické práce zaoberajúce sa prenasledovaním spájajú konvertovanie českého národa na kresťanskú vieru s Bořivojom a so Svätoplukom. Podobne ako v práci Jakobeus, aj u Komenského nájdeme paralely medzi šírením kresťanstva, husitizmu a evanjelickou cirkvou. Aj on sa zaoberá udalosťami z roku 1611, dôraz však kladie na kontrast medzi mužskými členmi rodu Habsburgovcov, vyzdvihujúc úlohu uhorského kráľa Mateja II. a Uhrov v bojoch o českú korunu. Len krátko spomína vpád pasovského vojska, namiesto prezentácie ich krutosti však detailne opisuje, ako v dôsledku udalostí zomiera od žiaľu Rudolf II. v roku 1612. Komenský, podobne ako Jakobeus, sa podrobne zaoberá udalosťami po bitke na Bielej hore. Spomína nariadenie z 13. decembra 1621, ktorým sa nekatolíckym kňazom prikázalo, aby opustili České kráľovstvo. Menovite uvádza vyhostených kazateľov, medzi nimi aj Jakoba Jakobeus, kazateľa Kostola svätého Michala. Aj keď sa Komenský a Jakobeus osobne nepoznali, Komenský bol dobre informovaný o udalostiach v Prahe a o tamojších duchovných. A zaiste sa správy o Komenskom dostali aj k Jakobeovi, veď v období po bitke na Bielej hore sa obidvaja, síce inými cestami a v iných cirkevných konjunktúrach, pokúšali nájsť vplyvných mecénov na podporu českých emigrantov.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

- HORVÁTH, Pavel. Novšie údaje o pobyte českej pobelohorskej emigrácie v Trenčíne a na okolí. In: ŠIŠMIŠ, Milan, ed. *Trenčín: Remeslá, tlačiarne, architektúra*. Bratislava: Vydavateľstvo Alfa, 1985.
- KLANICZAY, Tibor. *Pallas magyar ivadéka*. Budapest: Szépirodalmi Könyvkiadó, 1985, s. 129 – 137. ISBN 963-15-2931-2.
- MINÁRIK, Jozef. Život a dielo Jakuba Jakobe (okolo r. 1591 – 1645). In: MINÁRIK, Jozef, ed. *Jakub Jakobeus (okolo r. 1591 – 1645): Výber z diela*. Bratislava: Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1963.
- MINÁRIK, Jozef. Život a dielo Jakuba Jakobe. In: OTČENÁŠ, Michal a Peter KÓNYA, eds. *Jakub Jakobeus: Život, dielo a doba. Zborník príspevkov zo seminára venovaného 400. výročiu narodenia Jakuba Jakobe, ktorý sa konal v Prešove 5. decembra 1991*. Prešov: Katedra dejín a archívnictva Filozofickej fakulty Univerzity Pavla Jozefa Šafárika, 1993. ISBN 809-67-0311-0.
- ÖTVÖS, Péter. *Pálffy Kata leveleskönyve: Iratok Illésházy István bujdosásának történetéhez 1602 – 1606*. Adattár 30. Szeged: Scriptum Kft., 1991. ISBN 963-481-815-3.
- ÖTVÖS, Péter. *Az otthon elhagyása, félelem és reménység: „Elég nehéz, hogy egyedül vagyok”*. Kulturális örökség. Budapest – Eger: Kossuth Kiadó – Eszterházy Károly Egyetem – MTA Könyvtár és Információs Központ, 2021. ISBN 978-963-544-529-5.
- PAPP, Ingrid. *Biblikus cseh nyelvű gyászbeszédek a 17. századi Magyarországon: A nyomtatott korpusz bemutatása és irodalomtörténeti vizsgálata*. Historia litteraria 34. Budapest: Universitas Könyvkiadó, 2018. ISBN 978-963-9671-66-9.
- PAPP, Ingrid. A Praxis pietatis cseh nyelvű fordítása. In: *Irodalomtörténeti Közlemények*. 2019, vol. 123, p. 621 – 638. ISSN 0021-1486.
- PAPP, Ingrid. Johannes Amos Comenius. In: GAZDA, István, Emese ASZTALOS, Andrea PARÁDI, Petra TÖRÖK a Miklós VERES, eds. *Nemzeti évfordulóink 2020*. Budapest: Petőfi Irodalmi Múzeum, 2020. ISSN 1785-6167.
- RMNy. *Régi magyarországi nyomtatványok, I – IV: 1473 – 1685*. Budapest: Akadémiai Kiadó, 1971 – 2023. ISBN 978-963-05-3434-5.
- URBÁNKOVÁ, Emma. *Soupis děl J. A. Komenského v československých knihovnách, archivech a museích*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1959. ISSN 0045-6187.
- WIX, Györgyné. *Régi magyarországi szerzők (RMSz). Vol. 1, A kezdetektől 1700-ig*. Zost. Judit P. Vásárhelyi. Budapest: OSZK, 2008. ISBN 239-997-856-978-6.

Dr. Ingrid Papp

Bölcsészettudományi Kutatóközpont,
Irodalomtudományi Intézet, Ménesi út
11 – 13, 1118 Budapest, Magyarország
e-mail: papp.ingrid@abtk.hu

Ingrid Papp ukončila doktorandské štúdium v roku 2016 na Filozofickej fakulte Univerzity v Miškovci na Škole doktorandských štúdií v odbore literárna veda. V dizertačnej práci spracovala české pohrebné kázne vytlačené v Hornom a Dolnom Uhorsku v 17. storočí. Po skončení vysokoškolského štúdia pracuje v Literárnovednom ústave v Budapešti. Zaoberá sa výskumom literárnych textov ktoré boli vytlačené v Hornom a Dolnom Uhorsku v 17. storočí.